

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Sžo/40/2015
Identifikačné číslo spisu: 6014200368
Dátum vydania rozhodnutia: 26.04.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Elena Kováčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:6014200368.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eleny Kováčovej a členov senátu JUDr. Kataríny Benczovej a JUDr. Jozefa Hargaša v právnej veci navrhovateľky: M. O., bytom G. XXX, F. H. proti odporcovi: Centrum právnej pomoci, Kancelária Žilina, Národná 34, Žilina o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu sp. zn. 880/2014-KaZa zo dňa 24.02.2014 o odvolaní odporcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 25Sp/18/2014-15 zo dňa 22.08.2014 takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 25Sp/18/2014-15 zo dňa 22.08.2014 potvrdzuje.

Účastníkom právo na náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Banskej Bystrici podľa § 250q ods. 2 v spojení s § 250j ods. 2 písm. a/ Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O. s. p.“) zrušil rozhodnutie odporcu (ďalej aj „Centrum“) a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zároveň navrhovateľke náhradu trov konania nepriznal.

Napadnutým rozhodnutím odporca navrhovateľke nepriznal nárok na poskytnutie právnej pomoci s poukazom na § 10 ods. 5 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 327/2005 Z. z.“). Odporca tak rozhodol z dôvodu, že nebola vylúčená zrejma bezúspešnosť sporu, čím žiadateľka nespĺnila jednu z troch kumulatívnych podmienok na priznanie nároku na právnu pomoc.

Krajský súd napadnutý rozsudok odôvodnil tým, že podľa jeho názoru, s ohľadom na predpoklady pre úspešné uplatnenie nároku na náhradu škody podľa § 420 Občianskeho zákonníka v spojení s § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii (ďalej len „zákon o advokácii“), nemožno jednoznačne, bez vykonania riadneho dokazovania súdom v konaní na základe žaloby o náhradu škody, prijať závery o

zrejmej bezúspešnosti predmetného sporu. To, či navrhovateľka bude alebo nebude úspešná v konaní o náhradu škody, závisí od výsledkov dokazovania v samotnom konaní o jej žalobe, pričom o tejto otázke prináleží rozhodnúť jedine príslušnému súdu, ktorým je Okresný súd v Žiline.

II.

Proti tomuto rozsudku podal odporca odvolanie v lehote ustanovenej zákonom (§ 204 ods. 1 O. s. p., § 246c ods. 1 veta prvá O. s. p., § 250l ods. 2 O. s. p.). Žiadal zmeniť rozsudok krajského súdu tak, že najvyšší súd rozhodnutie správneho orgánu potvrdí. V odvolaní uviedol, že názor krajského súdu považuje za nesprávny. Dôvodil účelom zákona č. 327/2005 Z. z. s tým, že do konca roka 2011 existoval systém dvojkoľajnosti, kedy o bezplatnom právnom zástupcovi rozhodovali súdy aj Centrum. Súdu však zákon nestanovoval žiadne presné pravidlá, kedy má účastník nárok na bezplatnú právnu pomoc, a teda to záležalo len na úvahe súdu. Novelou zákona č. 327/2005 Z. z. sa tento systém dvojkoľajnosti odstránil a zároveň boli zavedené jasné pravidlá, kedy má mať osoba nárok na poskytovanie bezplatnej právnej pomoci. Ďalej odporca s poukazom na § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. upriamil pozornosť na podmienky pre poskytnutie bezplatnej právnej pomoci s tým, že nesplnenie čo i len jednej podmienky má za následok nepriznanie nároku na právnu pomoc. Jednou z týchto podmienok je aj podmienka vylúčenia zrejmej bezúspešnosti sporu. Zdôraznil, že v danom prípade preskúmal žiadosť navrhovateľky a dospel k záveru, že vo veci, s ktorou sa navrhovateľka obrátila na Centrum, sa jedná o zrejmu bezúspešnosť sporu. Mal za to, že pokiaľ sa navrhovateľka chce na súde domáhať náhrady škody voči advokátovi, ktorý ju zastupoval v predchádzajúcom spore a ktorý si podľa jej názoru musel byť vedomý, že navrhovateľka nemohla preukázať naliehavý právny záujem na určení neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávky, musí preukázať porušenie právnej povinnosti, vznik škody a príčinnú súvislosť medzi konaním alebo opomenutím (porušením právnej povinnosti) a následkom (vzniknutou škodou). Z tvrdení navrhovateľky a okolností prípadu podľa odporcu vyplýva, že v danom prípade podmienky nároku na náhradu škody nie sú splnené. Preto Centrum dospelo k jednoznačnému záveru, že navrhovateľka by so svojím nárokom v konaní pred súdom neuspela a v takom prípade by mohla byť opätovne zaviazaná na náhradu trov konania úspešného účastníka. Záverom odporca vyslovil názor, že priznanie právnej pomoci v tomto prípade by bolo nevhodným a neefektívnym konaním Centra. Jeho úlohou je totiž „filtrovať“ šikanózne, neopodstatnené a bagatelné návrhy svojich žiadateľov, čím odbremenuje činnosť súdov. Zároveň však týmto Centrum aj určitým spôsobom chráni žiadateľov pred podávaním neúspešných žalôb, kde im v prípade neúspechu hrozí náhrada trov konania. Nepriznanie právnej pomoci Centrom ešte neznamená neúspech v prípadnom súdnom konaní a tiež Centrum takýmto postupom neporušuje právo navrhovateľky na prístup k súdu.

III.

Navrhovateľka využila svoje právo k odvolaniu odporcu sa písomne vyjadriť. Vo svojom vyjadrení k odvolaniu uviedla, že sa s rozhodnutím krajského súdu stotožňuje.

IV.

Dňom 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok upravujúci v zmysle § 1 písm. a) právomoc a príslušnosť správneho súdu konajúceho a rozhodujúceho v správnom súdnictve, a v zmysle § 1 písm. b) konanie a postup správneho súdu, účastníkov konania a ďalších osôb v správnom súdnictve.

Podľa § 492 ods. 2 Správneho súdneho poriadku odvolacie konania podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O. s. p.) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo v rozsahu dôvodov uvedených v odvolaní (§ 212 ods. 1 O. s. p.) bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja

ods. 2 O. s. p.) a po tom, ako bolo oznámenie o verejnom vyhlásení rozhodnutia zverejnené najmenej 5 dní vopred na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke najvyššieho súdu www.nsud.sk, rozsudok verejne vyhlásil (§ 156 ods. 1, 3 O. s. p.).

Podľa § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, ak

- a) jej príjem nepresahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom,
- b) nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu a
- c) hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčísliť v peniazoch.

Podľa § 8 zákona č. 327/2005 Z.z. pri posudzovaní zrejmej bezúspešnosti sporu centrum prihliadne najmä na to, či právo nezaniklo uplynutím času, či sa právo nepremlčalo a či je žiadateľ schopný označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, ktoré sú dôležité na zistenie skutkového stavu.

Podľa § 4 ods. 1 písm. a/ zákona č. 327/2005 Z. z. a účely tohto zákona je právnou pomocou poskytované právnych služieb osobe oprávnenej podľa tohto zákona v súvislosti s uplatňovaním jej práv, ktoré zahŕňajú najmä právne poradenstvo, pomoc pri mimosúdnych konaniach, vrátane sprostredkovania riešenia sporov formou mediácie spisovanie podaní na súdy, zastupovanie v konaní pred súdmi a vykonávanie úkonov s tým súvisiacich a úplné alebo čiastočné uhrádzanie nákladov s tým spojených.

Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.

Podľa § 420 ods. 1 Občianskeho zákonníka každý zodpovedá za škodu, ktorú spôsobil porušením právnej povinnosti.

Spornou skutočnosťou v prejednávanej veci je otázka zrejmej bezúspešnosti sporu, ktorého sa týka žiadosť navrhovateľky o priznanie nároku na právnu pomoc podľa zákona č. 327/2005 Z. z.

Z obsahu administratívneho spisu senát odvolacieho súdu zistil, že žiadosťou doručenu odporcovi dňa 13.01.2014 sa navrhovateľka dožadovala poskytnutia právnej pomoci vo veci náhrady škody. Prílohou tejto žiadosti bola žaloba o náhradu škody adresovaná Okresnému súdu Žilina, z obsahu ktorej vyplýva, že navrhovateľka sa voči advokátovi JUDr. M.X. domáha náhrady škody vo výške 857,73 Eur. Dôvodom vzniku škody mal byť nasledovný skutkový stav. Rozhodnutím Centra zo dňa 28.09.2007 bol navrhovateľke priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci a ustanovený advokát JUDr. M.X. na zastupovanie pred P. súdom Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 27C/406/2007 vo veci určenia neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávok zo dňa 20.05.2004. Táto zmluva bola uzavretá medzi bývalým manželom navrhovateľky I. O. ako postupcom a postupníkmi v 1. rade O.. O. H. (dcéra navrhovateľky) a v 2. rade JUDr. M. T. (advokátka). Predmetné pohľadávky vznikli na základe vysporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov medzi navrhovateľkou a jej bývalým manželom, v rámci ktorého bola navrhovateľka zaviazaná na zaplatenie svojmu bývalému manželovi sumu 648.985,- Sk a sumu 146.263,- Sk. Vo vyššie uvedenom spore pred Okresným súdom Žilina navrhovateľka úspešná nebola a súd jej návrh rozsudkom zo dňa 22.06.2009 sp. zn. 27C/406/2007-196, v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline zo dňa 14.01.2010 sp. zn. 10Co/293/2009, právoplatný dňa 08.03.2010, zamietol. Dôvodom zamietnutia návrhu navrhovateľky bolo nepreukázanie kvalifikovaného naliehavého právneho záujmu z jej strany. Súd vyslovil názor, že pri určení neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávok sa v ničom nezmení právne postavenie navrhovateľky, nakoľko jej povinnosť je daná z jej postavenia ako dlžníčky. Následne Okresný súd Žilina uznesením zo dňa 09.01.2012 sp. zn.

27C/406/2007-286, v spojení s uznesením Krajského soudu v Žilíně ze dne 30.05.2012 sp. zn. 7Co/87/2012-326, zaviazal navrhovatelku na náhradu trov prvostupňového konania vo výške 325,05 Eur a trov odvolacieho konania vo výške 71,92 Eur. Vzhľadom na vymáhanie uvedených trov konania v exekučnom konaní súdnym exekútorom JUDr. Mariánom Janecom celková suma vymáhaná od navrhovateľky predstavuje 857,73 Eur.

Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní; ide o právny inštitút, ktorý umožňuje, aby sa každá osoba, ktorá sa cíti byť rozhodnutím či postupom orgánu verejnej správy poškodená, dovolala súdu, ako nezávislého orgánu a vyvolala tak konanie, v ktorom správny orgán už nebude mať autoritatívne postavenie, ale bude účastníkom konania s rovnakými právami, ako ten, o koho práva v konaní ide.

Úlohou správneho súdu pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa piatej časti tretej hlavy Občianskeho súdneho poriadku je posudzovať, či správny orgán vecne príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúce vydaniu napadnutého rozhodnutia. V rámci správneho prieskumu súd teda skúma aj procesné pochybenia správneho orgánu namietané v opravnom prostriedku, či uvedené procesné pochybenie správneho orgánu je takou vadou konania pred správnym orgánom, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia.

Z ustanovenia § 1 zákona č. 327/2005 Z. z. vyplýva jeho účel, a to vytvoriť systém poskytovania právnej pomoci a zabezpečiť jej poskytovanie v rozsahu ustanovenom týmto zákonom fyzickým osobám, ktoré v dôsledku svojej materiálnej núdze nemôžu využívať právne služby na riadne uplatnenie a ochranu svojich práv a prispieť k predchádzaniu právnych sporov. Štát potom sám, resp. v prevažnej miere, znáša náklady za poskytnutie právnej pomoci znevýhodneným osobám. V takom prípade je viac ako vhodné stanoviť podmienky, za ktorých bude takáto forma právnej pomoci fyzickým osobám patriť, a to predovšetkým v snahe vylúčiť zneužívanie tejto právnej úpravy. Jednou z takýchto podmienok je skutočnosť, že nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu (§ 6 ods. 1 písm. b/ zákona č. 327/2005 Z. z.). Samozrejme, nie je úlohou správneho orgánu prejedikovať výsledok konania vo veciach podľa § 3 zákona č. 327/2005 Z. z. z vecnej stránky. Za plne opodstatnené však treba považovať oprávnenie správneho orgánu, aby skúmal, či v konkrétnom prípade nejde u žiadateľa o zneužitie práva, alebo napr. či už zo skutkových tvrdení žiadateľa (bez potreby vykonávať dokazovanie) nie je nepochybné, že jeho návrhu nemožno vyhovieť napr. z dôvodu zániku práva uplynutím času alebo ak je v dôkaznej núdzi. Za obdobnú treba považovať i situáciu, ak žiadateľ vyvracia skutočnosti, ktoré už boli záväzne vyriešené v iných konaniach alebo ak nemôže v súdnom konaní dosiahnuť úspech z procesných dôvodov, napr. z dôvodu včasného nepodania opravného prostriedku, resp. jeho neprípustnosti podľa procesných predpisov.

Pojem zrejmej bezúspešnosti v spore bol v našom právnom poriadku pôvodne obsiahnutý len v § 138 ods. 1 O. s. p. v súvislosti s posudzovaním žiadosti účastníka konania o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, keď O. s. p. pre priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov vylučuje zrejme bezúspešne uplatňovanie alebo bránenie práva. Občiansky súdny poriadok však konkrétne neupravuje, čo je potrebné pod týmto pojmom rozumieť. Zákon č. 327/2005 Z. z. príkladmo uvádza, na čo je potrebné prihliadať pri posudzovaní zrejmej bezúspešnosti sporu, keďže jednou z podmienok pre priznanie tohto nároku je, že nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu. Pri aplikácii § 138 O. s. p. všeobecné súdy judikovali, že o zrejmu bezúspešnosť sa jedná najmä vtedy, ak už zo skutkových tvrdení žiadateľa je nepochybné, že mu vo veci nemôže byť vyhovie.

Ustanovenie § 8 zákona č. 327/2005 Z. z. nepredstavuje taxatívny výpočet skutočností, na ktoré musí odporca pri posudzovaní otázky zrejmej bezúspešnosti sporu prihliadať, avšak na konkrétne skutočnosti,

ktoré sú v citovanom ustanovení výslovne uvedené, podľa názoru odvolacieho súdu, má Centrum prihladať vždy. Rozsah posúdenia zrejmej bezúspešnosti sporu je v kompetencii odporcu a závisí od okolností konkrétneho prípadu.

K otázke posudzovania zrejmej bezúspešnosti sporu Centrom právnej pomoci zaujal názor aj Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 253/2013-24 z 25. apríla 2013, v ktorom konštatoval, že „Posudzovanie zrejmej bezúspešnosti sporu zo strany Centra právnej pomoci podľa § 6 ods. 1 písm. b) zákona č. 327/2005 Z. z. je pritom len posúdením splnenia jednej zo zákonných podmienok na poskytnutie právnej pomoci podľa ustanovení toho osobitného právneho predpisu, ide len o formálne preskúmanie odôvodnenosti návrhu žiadateľa o poskytnutie právnej pomoci ako osoby v materiálnej núde, čo v žiadnom prípade nie je možné stotožniť s právnym posúdením úspechu alebo neúspechu sťažovateľa v merite veci, čo výlučne patrí do právomoci všeobecného súdu, ktorý vo veci koná. Sťažovateľ mal navyše zachované právo zvoliť si sám právneho zástupcu mimo inštitútu právnej pomoci poskytovanej Centrom právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z. z. osobám v materiálnej núdzi.“

Z vyššie uvedeného vyplýva právomoc odporcu pri analyzovaní splnenia podmienok ustanovených v § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. skúmať zrejmu bezúspešnosť sporu, v rámci ktorého žiadateľ právnú pomoc žiada.

Najvyšší súd konštatuje, že navrhovateľka požiadala Centrum právnej pomoci o poskytnutie právnej pomoci vo veci označenej ako „náhrada škody“. V prípade zodpovednosti za škodu je potrebné preukázať súvis medzi vzniknutou škodou a porušením právnej povinnosti. V prípade navrhovateľky však nemožno vylúčiť, že JUDr. M.X. porušil svoju právnú povinnosť vyplývajúcu z § 18 ods. 2 zákona o advokácii konať s odbornou starostlivosťou. Spor, v ktorom bola navrhovateľka JUDr. M.X. zastúpená, sa totiž týkal určenia neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávok, v rámci ktorých má navrhovateľka postavenie dlžníka. S poukazom na argumentáciu vyslovenú Okresným súdom Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 27C/406/2007 je v tomto prípade potrebné dôsledne preskúmať, či JUDr. M.X. mal počas zastupovania navrhovateľky k dispozícii všetky relevantné dôkazy a bol oboznámený so všetkými okolnosťami prípadu, ktoré mu ani pri zachovaní odbornej starostlivosti nedovoľovali vopred prijať záver o zrejmej bezúspešnosti sporu a vopred navrhovateľku na túto skutočnosť upozorniť. Tiež, či sa nemusel riadiť pokynmi navrhovateľky v súlade s § 18 ods. 1 zákona o advokácii. Preto súd prvého stupňa správne uzavrel, že bez vykonania riadneho dokazovania súdom na základe žaloby o náhradu škody nie je možné prijať závery o zrejmej bezúspešnosti predmetného sporu. Najvyšší súd považuje za potrebné dodať, že pre nenaplnenie požiadavky § 6 ods. 1 písm. b) zákona č. 327/2005 Z. z. nestačí, že zrejmu bezúspešnosť sporu nemožno vylúčiť, ale je nevyhnutné, aby bezúspešnosť sporu žiadateľa bola tak jednoznačná, že je zrejmá už na základe zbežného posúdenia veci. V opačnom prípade ide len o možnú bezúspešnosť sporu, ktorá sama osebe nevyklučuje žiadateľa z nároku na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z. z.

Najvyšší súd vyhodnotil rozsah a dôvody odvolania vo vzťahu k napadnutému rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici po tom, ako sa oboznámil s obsahom administratívneho a súdneho spisu a s prihladením na ustanovenie § 219 ods. 2 O. s. p. dospel k záveru, že nezistil dôvod na to, aby sa odchýlil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v dôvodoch napadnutého rozsudku, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozsudku. S týmito sa odvolací súd stotožňuje v celom rozsahu.

Podľa § 219 ods. 1 O. s. p. odvolací súd rozhodnutie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. Podľa § 219 ods. 2 O. s. p. ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky odvolaniu odporcu nevyhovela a s prihladením

na všetky individuálne okolnosti daného prípadu rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici ako vecne správny podľa § 219 ods. 1 a 2 O. s. p. potvrdil.

O náhrade trov odvolacieho konania Najvyšší súd rozhodol podľa § 224 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 250k ods. 1 O. s. p. tak, že odporcovi zo zákona náhrada trov konania neprináleží a úspešná navrhovateľka si ich náhradu neuplatnila.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.